

УДК : 336.14:352 (477)

Т.Б. Кублікова., к.е.н., доцент

Одеський державний економічний

Е.І. Курганська

університет , м.Одеса ,Україна

e-mail: Faro1@ukr.net

e-mail: elekurg@rambler.r

Економічна сутність та роль ЄКР у системі казначейства

T.B. Kublikova

Odessa state economic university

E.I. Kurganskaya

Odessa . Ukraine

e-mail: Faro1@ukr.net

e-mail: elekurg@rambler.ru

Economic essence and role unique Treasury Account in the system Treasury

Ключові слова: казначейство, система казначейства, управління бюджетними коштами, ЄКР, касові надходження, державний бюджет.

Постановка проблеми та її актуальність. Одним з основних наслідків розпорошення бюджетних коштів по великій кількості поточних рахунків міністерств, відомств, бюджетних установ та комерційних банків було необгрунтоване затримання фінансування виплат по захищеним статтям окремих державних програм. Запровадження системи казначейства забезпечило акумулювання фінансових ресурсів на ЄКР, певну ефективність управління державними коштами, контроль, прозорість, цільове використання бюджетних коштів за видатками. Разом з тим, функціонування системи казначейства спричинило низку нових проблем, серед яких - підвищення ефективності управління видатками державних коштів. Саме від дієвості системи управління видатками багато в чому залежить обіговість коштів, своєчасне та раціональне фінансування державних програм, фінансування функцій держави. Недосконалість банківської системи виконання бюджету спонукала до створення нової системи управління фінансовими ресурсами , яка не лише здійснює виконання бюджету за

доходами та видатками, але й контролює їх використання за цільовим призначенням. Саме такою стала система казначейства. У статті розглянуто економічну сутність та роль ЄКР у системі казначейства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в дослідження питань з управління доходами і видатками бюджету за умов переходу економіки до ринкових відносин присвячені праці таких вчених як О.І. Барановського, М. Безгубенка, Й.М. Безкида, О.Д. Василика, В.М. Опаріна, С.І. Юрія та інших. Становлення і розвиток казначейського виконання бюджету розглянули відомі вітчизняні вчені як П.Г. Петрашко, С. Е.Прокоф'єв, О.О. Чечуліна, С.Харченко, С.І.Юрій, Й.Н.Бескид, М.Огданський, О.Д.Василик, О. Даневич . Питання розвитку та становлення Державного казначейства розглядалися в публікаціях іноземних науковців: Б. Аллена., М.Альєра та інших, українських науковців: О.С. Даневича, О.І. Кіреєва, А.Г. Коломийця, М.Ф. Огданського, Г.О. П'ятаченка, П.Г. Петрашка, В.П. Тентюка та інші.

Невирішені раніше питання. Однак невирішеними залишаються окремі проблеми: не визначена економічна сутність єдиного казначейського рахунку, мало досліджена роль ЄКР

Формулювання мети. Виходячи з вищевисловленого, метою статті є визначення економічної сутності єдиного казначейського рахунку та ролі ЄКР

Виклад основного матеріалу. Виконання бюджету - одна із стадій бюджетного процесу, яка передбачає забезпечення повного і своєчасного надходження всіх передбачених бюджетом доходів та фінансування всіх запланованих бюджетних витрат. Виконання бюджету починається після його затвердження законодавчими органами влади. Основні процедури виконання бюджету регламентуються Бюджетним кодексом України. Принципово новим стало Положення Бюджетного кодексу про встановлення в Україні казначейського обслуговування бюджетів.

Державну казначейську службу України (ДКСУ) необхідно розглядати як специфічну установу, оскільки поряд з технічними банківськими функціями— здійснення платежів, обслуговування клієнтів тощо – воно залишається відповідальним за обслуговування державного бюджету згідно з покладеними на нього основними функціями.

Реалізація функції управління бюджетними потоками держави стала можливою через консолідацію фінансових ресурсів держави на єдиному казначейському рахунку (ЄКР). Запровадження ЄКР, на який зараховуються державні доходи і з якого здійснюються видатки, дозволяє органам казначейства мати вичерпну інформацію про стан державних фінансів, а отже, володіти фінансовим важелями макроекономічного регулювання.

Існує багато тлумачень щодо визначення поняття єдиний казначейський рахунок.

Так, наприклад, Юрій С.І. надав таке визначення терміну ЄКР: «Єдиний казначейський рахунок - це система бюджетних рахунків органів державного казначейства, що відкриті в органах казначейства за відповідними балансовими рахунками, на які зараховуються податки, збори, інші обов'язкові платежі державного та місцевих бюджетів та надходження з інших джерел, і з яких органами Державної казначейської служби здійснюються платежі безпосередньо на користь суб'єктів господарської діяльності, які виконали роботи або надали послуги розпорядникам бюджетних коштів.» [156].

Петрашко П.Г. і Чечуліна О.О. вважають, що ЄКР – це система бюджетних рахунків органів Держказначейства, відкритих в установах банків за відповідними балансовими рахунками, на які зараховуються податки, збори, інші обов'язкові платежі державного бюджету та надходження з інших джерел, встановлених законодавством України, і з яких органами Державної казначейської служби здійснюються платежі безпосередньо на користь суб'єктів господарської діяльності, які виконали роботи та/або надали послуги розпорядникам бюджетних коштів[6, 8].

Стоян В.І., Даневич О.С. надали наступне тлумачення: «ЄКР - це рахунок, відкритий Державному казначейству у Національному банку для обліку коштів та здійснення розрахунків у системі електронних міжбанківських переказів НБУ»[157].

На думку Іванського А.Й. під терміном ЄКР мається на увазі рахунок, який відкрито Державним казначейством України в Національному банку України для ведення обліку коштів та проведення розрахунків у Системі електронних платежів НБУ [2].

Мороз А.М., Пуховкіна М.Ф. надають таке розуміння поняття ЄКР: «єдиний казначейський рахунок - це сукупність бюджетних рахунків, відкритих Головному управлінню державного казначейства та його територіальним органам за балансовими рахунками №2513, 3513 «Кошти Державного казначейства України» в установах Національного банку та уповноважених комерційних банках»[66].

Згідно наказу ДКУ від 26 червня 2002 року №122, який був зареєстрований у Міністерстві юстиції 18 липня 2002 року за №595/6882, затверджено «Положення про єдиний казначейський рахунок», згідно з яким ЄКР - це рахунок, який об'єднує кошти субрахунків, що відкриті у ДКУ (центральний рівень) управлінням Державного казначейства в АРК, областях, містах Києві та Севастополі[6]. Враховуючи вищевказане, вважаємо, що ЄКР- сукупність рахунків, відкритих в установах уповноважених банків, які як елемент управління операціями державної казначейської служби, надають можливість контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, що перебувають у розпорядженні казначейства, та здійснення розрахунків у системі електронних платежів НБУ.

Визначення «Єдиного казначейського рахунку» в кожній конкретній країні має свою специфіку і залежить від багатьох факторів, адже система казначейства різних країн створюється і розвивається індивідуально, має відповідні політичні, економічні умови та нормативно-законодавчу базу.

Вищевказані видатні вчені розглянули ЄКР, питання становлення та розвитку казначейської системи управління бюджетними коштами,

акцентували увагу на змісті практичної спрямованості. Однак, не було визначено економічного змісту ЄКР, не розглянуто систему казначейства.

Жоден з фахівців не оцінював ЄКР як економічні відносини, всі тлумачать суто з точки зору прикладного аспекту. Вважаємо, що ЄКР – економічні відносини, які складаються в процесі розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів у системі казначейства між учасниками бюджетного процесу.

Найголовніше, що залишилось поза увагою науковців, - роль ЄКР. Адже, завдяки ЄКР і вступу до СЕП казначейство має значні переваги перед іншими учасниками бюджетного процесу.

Відкриття єдиного казначейського рахунку в Національному банку України – це не лише позбавлення комерційних банків можливості користуватися вільними бюджетними ресурсами, а виважений крок, що надав можливість використати переваги статусу учасника СЕП і поліпшити процес управління фінансовими ресурсами. За наявності своєчасної та достовірної інформації про надходження до бюджету, здійснені видатки та наявні зобов'язання можна оперативнo ухвалювати рішення щодо розміщення тимчасово вільних коштів або здійснення запозичень.

ЄКР об'єднує систему рахунків, що діють у єдиному режимі та через які в системі казначейства проводяться операції за доходами та видатками бюджетів всіх рівнів. Це дає можливість у режимі реального часу отримувати інформацію про рух коштів та наявність коштів на ЄКР як результат здійснення операцій на всіх його бюджетних та не бюджетних рахунках.

Завдяки коштам ЄКР здійснюється покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів, пов'язаних з недостатньою платоспроможністю місцевого бюджету на конкретну дату погасити бюджетні фінансові зобов'язання за визначеними статтями видатків за рахунок наявних та

очікуваних грошових активів загального фонду місцевого бюджету та коштів резервного фонду.

Запровадження ЄКР, на який зараховуються всі доходи і з якого здійснюються видатки, дає змогу зосередити державні кошти на кореспондентському рахунку ДКСУ. Наявність на центральному рівні інформації про стан та рух бюджетних коштів надає МФУ та головним розпорядникам коштів широкі можливості для гнучкого маневрування фінансовими ресурсами держави та оперативного контролю за спрямуванням коштів. А, відтак, володіти фінансовими важелями регулювання економічної ситуації в державі.

Реалізація функції управління бюджетними потоками держави стала можливою через консолідацію фінансових ресурсів на ЄКР.

Від того, яким чином буде організовано роботу системи казначейства, насамперед такої його функції, як управління фінансовими ресурсами, залежатимуть і виконання бюджету, і макроекономічні процеси в державі.

Завдяки єдиному казначейському рахунку і вступу до системи електронних платежів казначейство має значні переваги перед іншими учасниками бюджетного процесу.

Роль системи казначейства в бюджетному процесі взагалі й у виконанні бюджету зокрема, важко переоцінити. На сьогодні вона набагато вища, порівняно з тими роками, коли діяльність системи казначейства тільки розпочиналась. Організаційне забезпечення цієї системи загалом реалізувало функцію казначейського обслуговування бюджету.

Література:

1. Даневич О. Оптимізація процесу управління бюджетними коштами // Казна України. - 2001. - № 7-8. - С. 10-12.
2. Огданський Н. Консолидация финансовых средств в одной структуре // Казна України. - 2003. - № 9. - С. 9-10,25.

3. Охримовський О. Удосконалення організації в роботі територіальних казначейських органів // Казна України. - 2004. - №11. - С. 4-6.
4. Петрашко П.Г. // Казна України. - 2004. - № 7-8. - С. 11-12.
5. Прокофьев С. Е. Казначейская система исполнения бюджета Франции. Бюджет, 2003, № 6.
6. Чечуліна О.О. Державне казначейство: правовий статус і напрямки діяльності // Економіка. Фінанси. Право. - 2000. - № 12. - С. 18.
7. Юрій С.І., Бескид Й.Н. Бюджетна система України. - К.: НІОС, 2000. -400 с.
8. <http://www.treasury.gov.ua> Офіційний веб- портал Державного казначейства України.

Вказані основні чинники, що впливають на казначейське обслуговування державного бюджету. Визначено значення функціонування єдиного казначейського рахунку (ЄКР) для ефективної діяльності казначейської системи не лише як можливість концентрації і децентралізації бюджетних ресурсів, що призводить до прискорення процесу і збільшення оборотності бюджетних коштів, ефективності їх використання, але і до доступності інформації про касові виплати за рахунок засобів державного бюджету. Надано авторське тлумачення дефініції ЄКР з розкриттям економічного змісту.

Ключевые слова: казначейская система, управление бюджетными средствами, единый казначейский счет, кассовые поступления, государственный бюджет, финансовая система.

Basic factors influencing on treasury maintenance of the state budget are indicated. The value of functioning of single treasury account is certain for effective activity of the treasury system not only as possibility of concentration and decentralization of budgetary resources, that results in the acceleration of process and increase of turnover of budgetary facilities, to efficiency of their use, but also to availability of information about cash payments due to facilities of the state budget.

Keywords: exchequer system, management of budgetary funds, the uniform exchequer account, cash receipts, the state budget, a financial system.

Рекомендовано до публікації д.е.н. Баранова В.Г.